

статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги».

Отже, виходячи з проведеного аналізу, можна констатувати, що без внесення відповідних змін і доповнень у чинний КК та інші законодавчі акти України, а також без системного застосування у запобіжній діяльності в банківській системі заходів загально-соціального та спеціально-кримінологічного запобігання, вкрай складно та проблематично буде підвищити ефективність реалізації на практиці ст. 209 зазначеного вище кодексу. Більш того, необхідно у цьому контексті зазначити, що для того, щоб у банківській системі пріоритетним був принцип запобігання (ст. 1 КК), а не протидії суспільно-небезпечним діянням, слід кардинально змінити зміст взаємодії та координації даної діяльності з боку відповідних суб'єктів профілактики.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/prozareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

2. Колб Р. О. Банківська установа як суб'єкт запобігання злочинам: дис...канд.юрид.наук: 12.00.08. Запоріжжя: КПУ, 2021. 289 с.

3. Бондар С. В. Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 20 с.

Колісник Сергій Анатолійович,

старший викладач кафедри
кримінального права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА: АНАЛІЗ ЗМІН ДО СТАТТІ 114-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Міністерство внутрішніх справ України представило невітїшну статистику щодо підпалів військових автомобілів з початку повномасштабної війни. За цей період кількість навмисних

підпалів зросла у 18 разів. В 2022 році було зафіксовано лише 10 випадків підпалів, натомість за неповні дев'ять місяців 2024 року вже сталося 184 підпали. Цю інформацію надало МВС України на запит одного з народних депутатів.

В свою чергу, Офіс генерального прокурора повідомив, що від початку року правоохоронні органи зафіксували 266 фактів підпалів автомобілів військовослужбовців та волонтерів, загалом пошкоджено близько 300 автівок у різних регіонах України, 169 особам повідомлено про підозру. Паліям обіцяють від 700 до 3 тис. доларів. Станом на почато листопада 2024 року здійснюється 65 кримінальних проваджень. У 6 кримінальних провадженнях прийнято рішення про їх закриття. Нині до суду направлено 19 кримінальних проваджень з обвинувальними актами [4].

Так, наприклад, у Києві правоохоронні органи затримали групу з п'яти чоловіків віком від 21 до 29 років, яких підозрюють у серії підпалів автомобілів, що належали військовослужбовцям. За даними слідства, підпали організовувалися на замовлення російських спецслужб. Підозрювані спалили щонайменше п'ять автомобілів у кількох районах столиці, ретельно плануючи свої дії. Злочинці отримали інструкції через месенджер Telegram і погодилися виконати завдання за винагороду у розмірі 1000 доларів США за кожен підпал. Для виконання завдань вони купували рідину для розпалювання вогню в магазинах, після чого вночі підпалювали транспортні засоби військових. Свої дії вони фіксували на відео для звіту перед замовниками. Однак після виконання злочину обіцяні кошти від замовників так і не надійшли. Всіх підозрюваних було затримано, і їм повідомлено про підозру за частиною 1 статті 114-1 Кримінального кодексу України – перешкодження законній діяльності Збройних сил України та інших військових формувань в особливий період [3].

Як реакція на цю тривожну ситуацію, у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону №12042 «Про внесення змін до статті 114-1 Розділу I Особливої частини Кримінального Кодексу України», щодо відповідальності за знищення або пошкодження майна, що використовується в діяльності Збройних Сил України, інших військових формувань, структурних підрозділів або окремих військовослужбовців, шляхом підпалу, підриву або іншими суспільно небезпечними способами».

Пропонується внести зміни до КК України, доповнивши його новими частинами 3 та 4 ст. 114-1 «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань», що передбачають відповідальність за дії, спрямовані на умисне знищення або пошкодження майна військових, зокрема майна, яке використовується в діяльності Збройних Сил України, інших військових формувань або окремих військовослужбовців.

Частина 3 охоплює випадки умисного знищення або пошкодження такого майна в особливий період, зокрема через підпал, підриг або інші суспільно небезпечні способи [2]. Це можуть бути дії, спрямовані на виведення з ладу транспортних засобів, техніки, складів зі зброєю або інших важливих об'єктів військового призначення. Такі дії завдають значної шкоди обороноздатності країни і можуть бути частиною скоординованих атак на військову інфраструктуру з метою підригу військових операцій. Частина 4 передбачає більш сувору відповідальність за аналогічні дії, які призвели до загибелі людей або інших тяжких наслідків [2]. Це може включати втрату життя військовослужбовців або цивільних осіб, серйозні руйнування або інші значні збитки, що мають довгострокові негативні наслідки для національної безпеки України.

Внесення змін до КК України, зокрема доповнення частинами 3 і 4 ст. 114-1, має кілька позитивних аспектів:

1. Підвищення рівня національної безпеки. Встановлення суворіших санкцій за дії, що спричиняють загибель людей або тяжкі наслідки, посилює правовий захист ключових об'єктів військової інфраструктури та військовослужбовців.

2. Посилення відповідальності за дії, що шкодять військовій діяльності. Нові склади злочинів передбачають більш жорстку відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна, що використовується Збройними Силами та іншими військовими формуваннями. Це створює правову базу для ефективної боротьби з такими злочинами і попереджає потенційні спроби підригу обороноздатності держави.

3. Запобігання колабораціонізму та підригним діям. Введення відповідальності за перешкоджання законній діяльності військових може слугувати стримуючим фактором для колаборантів, які виконують замовлення ворожих спецслужб або терористичних організацій, зокрема через підпали чи диверсії.

4. Актуалізація законодавства відповідно до умов війни. З огляду на триваючу війну, ці доповнення до КК України відповідають сучасним викликам і реаліям, зокрема новим формам гібридної війни, коли матеріальна шкода завдається не тільки через прями бойові дії, а й через диверсії на тилових об'єктах.

Слід звернути увагу, що запропоновані зміни до КК України можуть суперечити або дублювати чинні норми, що регулюють відповідальність за підпали та пошкодження майна. Зокрема, ст. 194 КК України «Умисне знищення або пошкодження майна» охоплює кримінальні правопорушення, пов'язані з підпалами та іншими формами пошкодження майна.

Для уникнення правової колізії між ст. 194 КК України та новими частинами 3 і 4 ст. 114-1 КК України «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань», необхідно чітко окреслити межі застосування кожної статті та визначити їх відмінності.

Так, ст. 194 КК України має застосовуватися у загальних випадках умисного пошкодження майна, не пов'язаних з діяльністю військових. Водночас нові положення ст. 114-1 КК України повинні стосуватися виключно злочинів, спрямованих на перешкоджання діяльності Збройних Сил та інших військових формувань, зокрема в умовах особливого періоду, з метою підризу обороноздатності країни. Таким чином, якщо злочин стосується майна, що не використовується Збройними Силами чи військовими формуваннями, або не спрямований на підризу їхньої діяльності, буде застосовуватися ст. 194 КК України. Однак, якщо пошкодження майна має на меті перешкодити військовим операціям чи діяльності в умовах воєнного стану, кваліфікація злочину здійснюватиметься за ст. 114-1 КК України.

Отже, запропоновані зміни до Кримінального кодексу України, які доповнюють ст. 114-1 новими частинами 3 і 4, спрямовані на посилення відповідальності за злочини проти Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період. Ці нововведення актуалізують законодавство відповідно до умов війни, зокрема щодо нових загроз, таких як диверсії та підпали майна військовослужбовців. Таким чином, доповнення Кримінального кодексу підвищить ефективність правового захисту майна військовослужбовців, сприятиме зміцненню національної безпеки та надасть більш дієві механізми покарання за злочини, спрямовані на підризу обороноздатності держави.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14).
2. Про внесення змін до статті 114-1 Розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України щодо відповідальності за знищення або пошкодження майна, що використовується в діяльності Збройних Сил України, інших військових формувань, структурних підрозділів або окремих військовослужбовців, шляхом підпалу, підризу або іншими суспільно небезпечними способами : Проект Закону від 18.09.2024 р. № 12042 . URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44910>.
3. Київська міська прокуратура. П'ятьох чоловіків затримано за підпал автомобілів військових у Києві на замовлення спецслужб РФ. URL: <https://suspilne.media/kyiv/834701-diali-pid-kerivnictvom-specsluzb-rf-u-kievi-zatrimali-patoh-colovikiv-za-pidpal-avto-vijskovih/>.
4. Офіс Генерального прокурора. Правоохоронці відкрили 196 кримінальних проваджень через підпали автівок військових. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pidpaly-avto-viyskovykh-rozsliduvannya-ohp/33129035>.

Конопельський Віктор Ярославович,
завідувач кафедри кримінального права
та кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор;
Ястушенко Андрій Михайлович,
аспірант кафедри кримінального права
та кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ

ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Як показує практика, серед низки проблем, які породила війна росії проти України є збільшення майже вдвічі кількості кримінальних правопорушень проти правосуддя, включаючи й ті, що стосуються порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395 Кримінального кодексу (КК) України) [1]. З огляду на це, досить важливо встановити ті детермінанти, які сприяють вчиненню даного суспільно небезпечного діяння.